

І.В. Саух, к.е.н., доц., докторант
Житомирський державний технологічний університет

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ РЕСУРСНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Обґрунтовано необхідність проведення стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств, що обумовлено необхідністю формування конкурентних переваг у зовнішньому динамічному середовищі. Автором запропоновано використання науково-методичного підходу до стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств шляхом застосування методики детермінованого комплексного аналізу в частині, що базується на методі Евклідової відстані, дозволяє врахувати найважливіші параметри та показники діяльності і визначити рейтинг підприємства, порівняно з обраним еталонним об'єктом. Визначено, що достатній рівень динамічної стійкості акціонерних туристичних підприємств перед зовнішніми загрозами та можливість протистояти їм визначається рівнем накопиченого ресурсного потенціалу. Автором акцентовано увагу на основних перевагах запропонованого методу відстані для акціонерних туристичних підприємств, а саме підкреслено, що наочність методу Евклідової відстані дозволяє здійснити достатньо гнучкий підхід до стратегічного аналізу діяльності підприємств; вихідні дані підприємств розглядаються як незалежні координати n -мірного простору, що підвищує об'єктивність аналізу.

Ключові слова: *стратегічний аналіз; фінансовий потенціал; ресурсна складова фінансового потенціалу; ресурсно-результативна концепція; метод Евклідової відстані; динамічна стійкість туристичних підприємств.*

Постановка проблеми. Фінансовий аналіз пропонує ефективні методики оцінки фінансових ресурсів підприємства та джерел їх формування за даними традиційної фінансової звітності, тобто на конкретний момент часу. В сучасній практиці фінансового аналізу ресурсного потенціалу є такі

загальноприйняті підходи [2]: ланцюжок цінностей М.Портера; традиційний фінансовий аналіз діяльності підприємства; VRIO-аналіз; порівняльний аналіз ресурсного потенціалу, який може проводитись у декількох розрізах: а) історичний аналіз підприємства; б) порівняння з галузевими нормативами.

Спільними недоліками зазначених вище підходів є орієнтація на ретроспективу, тобто одержання певних даних про діяльність підприємства в минулому періоді. На наш погляд, традиційний фінансовий аналіз діяльності підприємства можливий в умовах управління на основі екстраполяції, коли для прийняття управлінських рішень використовуються довгострокові плани, що формуються на основі минулих показників.

Така оцінка є недостатньою без врахування фактора часу й змін у складі фінансового потенціалу впродовж діяльності підприємства. Саме тому виникає необхідність перспективної оцінки фінансового потенціалу підприємства, що може здійснюватись за допомогою методів стратегічного аналізу [2]. Важливість використання методів стратегічного аналізу в плануванні діяльності підприємств, відсутність єдиних підходів до впровадження окремих елементів стратегічного менеджменту обумовлює актуальність теми статті.

Зв'язок з останніми науковими дослідженнями. Розробці методичних підходів щодо здійснення оперативного та стратегічного аналізу суб'єктів господарювання присвячено праці багатьох вітчизняних і закордонних науковців, зокрема: М.Баканова, І.Белобжецького, В.Беляєва, Н.Вейцмана, Г.Кіндрацької, Б.Литвина, Є.Мниха, О.Олійник, В.Палія, В.Сопко, Є.Чацкіса, М.Чумаченка, А.Шеремета та багатьох інших науковців.

Однак проведена оцінка зазначених праць підтверджує відсутність єдиного науково-методичного підходу до стратегічного аналізу ресурсного забезпечення фінансового потенціалу туристичних підприємств, що обумовлює актуальність та визначає цільову спрямованість статті.

Метою статті є удосконалення науково-методичного підходу до стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового

потенціалу туристичних підприємств шляхом застосування методики детермінованого комплексного аналізу.

Викладення основного матеріалу дослідження. Оскільки фінансовий потенціал можливо аналізувати у короткостроковому та довгостроковому часових інтервалах, перелік показників для першого та другого випадків будуть різнитись. Якщо оцінку фінансового потенціалу здійснювати в умовах короткострокового інтервалу, доцільно застосувати аналіз показників ліквідності, платоспроможності. В умовах стратегічного аналізу фінансового потенціалу необхідним є розрахунок показників, що характеризують розвиток підприємства (наприклад, показники динамічної стійкості туристичного підприємства).

Таким чином, у контексті аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу є важливою оцінка механізму трансформації фінансових ресурсів у фінансові результати діяльності, що підтверджує обґрунтованість застосування ресурсно-результативної концепції.

При її застосуванні необхідно зважати на те, що методичні підходи до стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу будуть різнитись залежно від:

1) сфери діяльності підприємств. Наприклад, у туристичній сфері підприємства мають свою специфіку, що впливає з особливостей виробничого процесу, характеру вироблюваної туристичної продукції і послуг, фінансування, умов виконання робіт. Основними поняттями, що характеризують вид робіт, є «ефективність», «ефект», «результативність» [1];

2) організаційно-правової форми підприємства та його розмірів. Методики оцінювання ресурсної складової фінансового потенціалу малих та великих туристичних підприємств будуть різнитись. Для підприємств малого бізнесу недоцільно використовувати складні методики стратегічного аналізу, тому для них доречно запропонувати спрощені методики, орієнтовані на адаптацію до змін зовнішнього середовища. Для проведення стратегічного аналізу акціонерних товариств необхідно використовувати більш складні методи.

Ефективність розподілу та використання фінансових ресурсів туристичного підприємства виражається системою фінансових показників. Для аналізу ресурсної складової

фінансового потенціалу вважаємо за доцільне використовувати рейтингові оцінки, що базуються на розрахунку інтегрального показника. Використання цього показника має ряд важливих переваг:

1. Інтегральний показник полегшує процес інтерпретації отриманих результатів;

2. Він є комплексною величиною, що дозволяє узагальнити вплив різноспрямованих показників на його результат.

Ми погоджуємось, що в процесі фінансового аналізу та оцінки стану економічних систем виникає необхідність використання формалізованих методів згортання значної кількості аналітичних характеристик з метою переходу до порівняно невеликої кількості узагальнюючих (інтегральних) показників [4, с. 427].

Особливістю застосування інтегральних методик при проведенні стратегічного аналізу фінансового потенціалу є використання показників за декілька років функціонування підприємства, що дозволяє дослідити їх вплив на інтегральний показник у динаміці.

Оскільки застосування наведеного вище алгоритму є доцільним для впровадження в акціонерних товариствах, то об'єктом стратегічного аналізу обрано приватні акціонерні товариства туристичної галузі: «Волиньтурист», «Полтаватурист», «Закарпаттятурист», «Рівнетурист» та «Львівтурист».

Інформаційною базою для розрахунку локальних показників є їх фінансова звітність за 2008–2014 рр. Загальні дані про підприємства, що є об'єктом стратегічного аналізу, зазначені в таблиці 1.

Дані про туристичні підприємства, діяльність яких є об'єктом стратегічного аналізу*

Найменування підприємства	ПрАТ «Волиньтурист»	ПрАТ «Полтаватурист»	ПрАТ «Львівтурист»	ПрАТ «Закарпаттурист»	ПрАТ «Рівнетурист»
1	2	3	4	5	6
Місцезнаходження	м. Луцьк, пр. Грушевського, 33	м. Полтава, вул. Миру, 12	м. Львів, вул. Є. Коновальця, 103, т. (032) 237-50-86	м. Ужгород, вул. Кошицька, 30	м. Рівне, вул. Київська, 36
Код за ЄДРПОУ:	02593659	02607835	02594021	02648811	02651374
Код території (КОАТУУ):	710100000	5310100000	461013690	2110100000	5610100000
Галузева належність:	79.11. Діяльність туристичних агентств; 55.20 Діяльність засобів розміщування на період відпустки та іншого тимчасового проживання; 52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту; 79.12 Діяльність туристичних операторів; 79.90 Надання інших послуг із бронювання та пов'язана з цим діяльність;	79.11 Діяльність туристичних агентств	79.12 Діяльність туристичних операторів	79.12 Діяльність туристичних операторів	55.10 Діяльність готелів і подібних засобів тимчасового розміщування

1	2	3	4	5	6
Середня кількість працівників	102	77	0	72	53
Інфраструктура	Мережа туристичних готелів, ресторанів у містах Луцьк, Ковель; пансіонат «Шацькі озера» на озері Світязь, туристський готель «Світязь», туристський готель «Лісова пісня»	Туркомплекс «Турист», пансіонат «Кроtenківський», Полтавське бюро подорожей та екскурсій, Кременчуцьке бюро подорожей та екскурсій, Миргородське бюро подорожей та екскурсій	Туркомплекс «Турист», Лікувально-оздоровчий комплекс «Джерела Карпат», Туристсько-лікувальний комплекс «Арніка», Львівське бюро подорожей та екскурсій, Моршинське бюро подорожей та екскурсій, Центр туристсько-екскурсійної діяльності «Трускавець-турист»	Загальна місткість туристичних комплексів становить понад 1000 ліжко-місць. У наявності 2 ресторани, 10 їдалень, 12 кафе-барів і колиб-шашличних	Туристичний комплекс «ТУРИСТ», Філія «Острозьке бюро подорожей та екскурсій» м. Острог, ПрАТ «Рівнетурист»

1	2	3	4	5	6
Види екскурсій, що пропонуються	Екскурсії до м. Володимир-Волинського, Берестечко, до музею-садиби Лесі Українки у с. Колодачне, до озерного краю Волині	Екскурсії «Із сивої давнини», «Полтавський козацький полк», «Від храму до храму», «Історичне поле Полтавської битви», «Дорогами Г.Сковороди», «На батьківщину М.В. Гоголя», «Репресована Полтава», «Чумацькими шляхами Полтавщини», «На Сорочинській ярмарок», «Шумейкове урочище», «Від тернів до зірок», «Театрально-музична Полтава», «До музею-заповідника Макаренка»	Комплексне обслуговування на власних господарствах у Львові та Карпатах, санаторно-курортне лікування у філіях на курортах: Трускавець, Моршин, Немирів, Шкло, Великий Любінь. Організуються найрізноманітніші екскурсії по Львову та області, оздоровлення та відпочинок дітей. Пропонуються захоплюючі подорожі по Карпатах, річках Дністер, Уж, Стрий; катання на лижах в околицях гірського селища Славське, сходження на Говерлу. Автотранспортне обслуговування	«По курортах Закарпаття», «До дерев'яних храмів», «Таємниці середньовічних замків», «По Верховині», «В Долину нарцисів», «Виноградарство і виноробство» (дегустація закарпатських марочних вин)	Оздоровлення та лікування у санаторіях Моршина, Трускавця, Закарпаття, екскурсії по області

Примітка: * складено за даними офіційного сайту <http://www.ukrproftur.ua/>

Всі перераховані товариства підпорядковуються Приватному акціонерному товариству «Укрпрофтур», що створене рішенням Федерації профспілок України та Фонду соціального страхування України 28 жовтня 1991 р. До його статутного фонду передані всі туристичні господарства, підприємства та організації, що були підпорядковані Українській республіканській раді по туризму та екскурсіях і належали за правом власності профспілкам України. Сьогодні ПрАТ «Укрпрофтур» є найбільшим в Україні туристичним об'єднанням. У його складі діють 10 дочірніх підприємств та 17 обласних акціонерних товариств, яким підпорядковано 69 туристичних господарств (готелі, туристсько-оздоровчі комплекси, пансіонати, туристичні бази і кемпінги) загальною місткістю близько 15,3 тисячі ліжок-місць, 56 бюро подорожей та екскурсій, інші підрозділи, необхідні для забезпечення оздоровлення та активного відпочинку всіх верств населення [3]. Основними напрямками діяльності підприємств є прийом та обслуговування туристів у власних господарствах, організація транспортних подорожей по Україні та за її межі, екскурсійне обслуговування, надання транспортних послуг і послуг підприємств громадського харчування, а також інші види діяльності, не заборонені чинним законодавством.

Споживачам пропонується понад 2000 оздоровчих, лікувальних, пізнавальних, ділових, розважальних турів, маршрутів вихідного дня. Відроджується екскурсійна справа, і на сьогодні в організаціях «Укрпрофтуру» вже працює близько 900 екскурсійних проектів – оновлених та новостворених міських і замських екскурсій (пішохідних, автобусних, теплохідних) історико-культурної, краєзнавчої, природничої, релігієзнавчої, військово-патріотичної, профорієнтаційної тематики.

За роки незалежності в туристичних закладах ЗАТ «Укрпрофтур» прийнято на оздоровлення, залучено на туристичні маршрути 16 млн. туристів та 23 млн. екскурсантів, надано туристично-екскурсійних та інших послуг на 1,2 млрд грн. «Укрпрофтур» тісно співпрацює з туристичними фірмами Австрії, Бельгії, Данії, Нідерландів, Німеччини, Іспанії, країн Прибалтики, Північної Кореї, Росії, США, Швеції та іншими.

Для зарубіжних гостей пропонується майже 20 маршрутів по Україні, серед яких найбільшим попитом користуються маршрути: Київ–Одеса–Ялта–Київ; Львів–Чернівці–Київ; Київ–Львів–Ужгород–Чернівці–Київ; Київ–Полтава–Запоріжжя–Ялта–Київ та інші.

Для формування переліку локальних показників з метою проведення стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу туристичного підприємства використовуємо традиційні показники для проведення ретроспективного фінансового аналізу, виділивши такі групи: 1) показники стану активів підприємства; 2) показники платоспроможності; 3) показники фінансової стійкості; 4) показники ділової активності; 5) показники ефективності діяльності; 6) показники ринкової активності. Показники стану активів підприємства та показники фінансової стійкості характеризують рівень накопиченого фінансового потенціалу підприємств, усі інші показники – рівень його можливого розвитку. Тому формування саме обраної системи аналітичних показників є науково обґрунтованим і таким, що відповідає застосовуваній ресурсно-результативній концепції.

Цал-Цалко Ю.С. стверджує, що «... від правильного аналітичного вибору, вірогідності і побудови системи показників залежить об'єктивність інтегральної оцінки діяльності господарюючих суб'єктів. Якщо вибір множини показників для діагностики стану об'єктів управління здійснений неправильно, то дані інтегральної оцінки будуть низької якості, оскільки недоліки вихідної інформації не можна усунути подальшою їх обробкою» [4, с. 431]. Оскільки фінансовий потенціал формується шляхом інтеграції багатofакторних складових, то під час його аналізу та оцінки необхідно поєднувати різні математичні методи із методами експертних оцінок. Враховуючи важливість дослідження та стратегічного аналізу саме потенціалу розвитку туристичних підприємств, вихідні дані сформуємо за 2008–2014 рр.

Розрахунок інтегрального показника будемо проводити за допомогою застосування матричної моделі. Методом рейтингового оцінювання ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств обрано метод Евклідової відстані.

Сутність методу полягає в тому, що кожне туристичне підприємство розглядається як точка в n -мірному Евклідовому просторі; координати точки — величини показників, за якими здійснюється порівняння.

Метод відстаней надає можливість визначити відстань від еталонного об'єкта (еталонної точки) до фактичних значень показників, що аналізуються. Еталонний об'єкт має фактичні показники, які відповідають нормативним значенням коефіцієнтів, що підлягають стратегічному аналізу. При формуванні рейтингу зважають на те, що мінімальне значення отриманої комплексної оцінки відповідає найвищому рейтингу, оскільки відстань від еталона до такого підприємства є мінімальною.

Таким чином, запропонований науково-методичний підхід до стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств шляхом застосування методу Евклідової відстані містить такі етапи:

1. Формування локальних аналітичних показників діяльності туристичних підприємств за 2008–2014 рр.;

2. Розрахунок результатів фінансово-господарської діяльності підприємства та представлення їх у вигляді вихідної матриці, в якій виділено найкращі (еталонні) показники підприємства;

3. Формування матриці стандартизованих (нормалізованих) коефіцієнтів, що розраховуються діленням кожного фактичного показника на еталонний коефіцієнт. Відповідно еталонні значення коефіцієнтів складають одиницю;

4. Формування нової матриці, в якій розраховуються відстані для кожного підприємства до еталонного підприємства. Отримані фактичні значення відстаней підсумовуються;

5. Ранжування підприємств у порядку зменшення рейтингової оцінки. Найвищий рейтинг має підприємство з мінімальним значення Евклідової відстані.

Варто пам'ятати, що на етапі розрахунку фактичних значень сформованих локальних показників для туристичного підприємства для забезпечення порівнянності та зіставності інформаційної бази є необхідною їх нормалізація (стандартизація). При цьому необхідно зважати на те, що обов'язковою умовою застосування методу комплексної порівняльної рейтингової оцінки є односпрямованість показників. Оскільки методика нормалізації показників є різною для односпрямованих та різноспрямованих показників, їх

поділяють на стимулятори та дестимулятори. Стимулятори – це ті показники, що впливають на фінансовий стан підприємства, дестимулятори – мають протилежні властивості.

В контексті виділених локальних показників цей поділ матиме такий вигляд (табл. 2).

Таблиця 2

Характеристика показників

№ з/п	Найменування показника	Стимулятори (+), дестимулятори (-)
Показники стану активів		
1	Придатність основних засобів (K1)	+
2	Співвідношення матеріальних активів і дебіторської заборгованості (K2)	+
3	Темп зміни активів (K3)	+
Платоспроможність		
4	Загальна платоспроможність (K4)	+
5	Проміжна платоспроможність (K5)	+
6	Абсолютна платоспроможність (K6)	+
Показники фінансової стійкості		
7	Коефіцієнт автономії (K7)	+
8	Коефіцієнт маневреності власного капіталу (K8)	+
9	Співвідношення власного капіталу і необоротних активів (K9)	+
Показники ділової активності		
10	Темп зміни чистого доходу (K10)	+
11	Завантаженість оборотних активів (K11)	+
12	Продуктивність праці (K12)	+
13	Капіталовіддача (K13)	+
Показники ефективності господарської діяльності		
14	Прибутковість витрат звичайної діяльності (K14)	+
15	Прибутковість доходів від звичайної діяльності (K15)	+
16	Прибутковість активів (K16)	+
17	Прибутковість витрат операційної діяльності (K17)	+
Показники ринкової активності		
18	Прибутковість власного капіталу (K18)	+
19	Вартість корпоративних прав (K19)	+
20	Прибутковість статутного капіталу (K20)	+

З таблиці 2 випливає, що всі обрані аналітичні показники є стимуляторами, тому нормалізація даних вихідної матриці здійснюється за:

$$Z_{ij} = X_{ij}/\max X_{ij}, \quad (1)$$

де X_{ij} – значення i -го показника матриці для j -го періоду;
 $\max X_{ij}$ – еталонне значення показника.

Формула для кінцевого розрахунку рейтингової оцінки (R) є такою:

$$R = \left[\frac{w_1(1 - Z_{1j})^2 + w_2(2 - Z_{2j})^2 + \dots + w_n(1 - Z_{nj})^2}{n} \right]^{1/2} \quad (2)$$

де w_1, w_2, \dots, w_n – визначені вагові коефіцієнти для кожної групи показників.

Поряд з нормалізацією (стандартизацією) змінних існує варіант надання кожній з них визначеного коефіцієнта вагомості, який відображав би значущість (вагомість) відповідної змінної. Як вагу доцільно використовувати суб'єктивні експертні оцінки, що отримано під час опитування експертів – спеціалістів відповідної галузі (в нашому випадку – туристичної). На підставі опитування експертів (керівників туристичних підприємств та їх головних спеціалістів) визначено такі вагові коефіцієнти для різних груп показників (табл. 3).

Таблиця 3

Вагові коефіцієнти для стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу в розрізі груп аналітичних показників, визначені шляхом опитування експертів

№ з/п	Група показників	Вагові коефіцієнти (W)
1	Показники стану активів	W1 = 0,1
2	Показники платоспроможності	W2 = 0,1
3	Показники фінансової стійкості	W3 = 0,3
4	Показники ділової активності	W4 = 0,1
5	Показники ефективності господарської діяльності	W5 = 0,3
6	Показники ринкової активності	W6 = 0,1

Визначена на підставі (1) та (2) рейтингова оцінка туристичних підприємств за інтегральним показником ресурсної складової фінансового потенціалу протягом 2008–2014 рр. зазначена в таблиці 4.

Таблиця 4

Рейтингова оцінка туристичних підприємств за інтегральним показником ресурсної складової фінансового потенціалу протягом 2008–2014 рр.

Показники рейтингової оцінки туристичних підприємств протягом 2008–2014 рр.	«Волиньтурист»	«Полтаватурист»	«Львівтурист»	«Закарпатятурист»	«Рівнетурист»
2008	0,81*	1,06	1,1100	0,99	1,34**
Рейтинг у 2008 р.	1	3	4	2	5
2009	0,7535*	1,45	0,85	1,18	2,9**
Рейтинг у 2009 р.	1	4	2	3	5
2010	0,716*	0,92	0,848	1,19	1,84**
Рейтинг у 2010 р.	1	3	2	4	5
2011	0,7631*	1,0956	1,0215	1,3134**	0,9197
Рейтинг у 2011 р.	1	4	3	5	2
2012	0,6004*	0,7798	1,9918**	1,3799	1,3207
Рейтинг у 2012 р.	1	2	5	4	3
2013	0,8548*	1,0002	1,6665	1,9780**	1,0070
Рейтинг у 2013 р.	1	2	4	5	3
2014	0,9709	1,2996	5,027**	1,2521	0,9117*
Рейтинг у 2014 р.	2	4	5	3	1

Примітки: * найкраще значення інтегрального показника ресурсної складової туристичного підприємства.

** найгірше значення інтегрального показника ресурсної складової туристичного підприємства

Рейтингування підприємств відбувається в порядку зменшення отриманих показників. Найвищий рейтинг за ресурсною складовою фінансового потенціалу має підприємство «Волиньтурист» (протягом 2008–2013 рр.). Інтегральний показник ресурсної складової фінансового потенціалу змінювався в діапазоні [0,9709; 0,6004]. У 2014 р. це туристичне підприємство посіло друге місце у рейтингу (інтегральний показник становив 0,9709), поступившись підприємству-лідеру «Рівнетурист» (значення інтегрального показника становить 0,9117). Це свідчить, що ПрАТ «Рівнетурист» значно покращило власні позиції протягом останніх років. Аналіз ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств засвідчує, що коливання інтегрального показника протягом означених років були незначними. Це означає, що корпоративні підприємства мають більшу стійкість перед зовнішніми загрозами та можливість протистояти їм, на відміну від малих туристичних підприємств. Найбільші коливання інтегрального показника були у ПрАТ «Рівнетурист» в інтервалі [2,9; 0,9117] та ПрАТ «Львівтурист» в інтервалі [5,027; 0,848]. Найбільш незадовільний фінансовий стан у 2014 р. спостерігається у ПрАТ «Львівтурист», що підтверджується наявністю збитків, від'ємними у 2014 р. показниками прибутковості витрат звичайної діяльності (-0,14), прибутковості доходів від звичайної діяльності (-0,16), прибутковістю активів (-0,03), прибутковістю витрат операційної діяльності (-0,14). Досить незадовільними є показники платоспроможності у 2014 р. у ПрАТ «Львівтурист» (при нормі коефіцієнта загальної платоспроможності 1,5–2,0 розрахунковий показник становить 0,07; при нормі коефіцієнта проміжної ліквідності 0,7–1,0 розрахунковий показник дорівнює 0,13, при нормі коефіцієнта абсолютної ліквідності не менше 0,2 фактична абсолютна платоспроможність підприємства складає 0,08). Рейтингова оцінка туристичних підприємств за ресурсною складовою фінансового потенціалу наведена на рисунку 1.

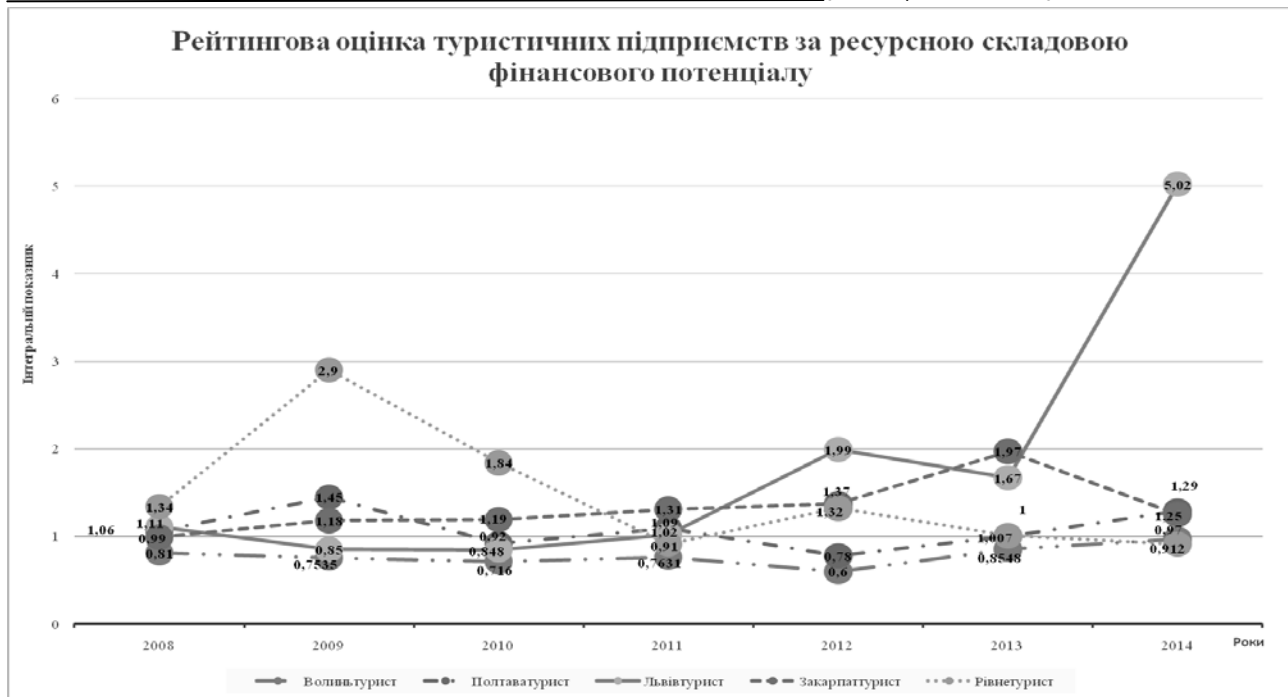


Рис. 1. Рейтингова оцінка туристичних підприємств за ресурсною складовою фінансового потенціалу

Результати проведеного стратегічного аналізу підтверджують важливість ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств. Водночас стратегічний аналіз виключно ресурсної складової фінансового потенціалу є недостатнім, оскільки для розвитку підприємства важливо досліджувати поєднання ресурсного потенціалу з кадровим, організаційним та інформаційним. Тому перспективами подальших наукових досліджень є проведення стратегічного аналізу кадрового, організаційного та інформаційного потенціалів.

Основні переваги запропонованого методу відстаней для акціонерних туристичних підприємств: наочність методу Евклідової відстані дозволяє здійснити достатньо гнучкий підхід до стратегічного аналізу діяльності підприємств; вихідні дані підприємств розглядаються як незалежні координати n -мірного простору, що підвищує об'єктивність аналізу.

Недоліками при використанні методу відстаней є такі: досить складно застосовувати методи стратегічного багатокритеріального аналізу в практичній діяльності аналітиками туристичних підприємств через їхню трудомісткість та складність; використання методів багатокритеріального стратегічного аналізу вимагає високого рівня професійної майстерності аналітиків; витрати на проведення стратегічного багатокритеріального аналізу часто є вищими, ніж результативність аналізу.

Висновки та перспективи подальших наукових досліджень:

1. У сучасній практиці фінансового аналізу ресурсного потенціалу найбільш розповсюдженими є такі підходи, як ланцюжок цінностей М.Портера; традиційний фінансовий аналіз діяльності підприємства; VRIO-аналіз; порівняльний аналіз ресурсного потенціалу, який може проводитись у декількох розрізах (історичний аналіз підприємства; порівняння з галузевими нормативами). Спільними недоліками зазначених вище підходів є орієнтація на ретроспективу, що унеможливує їх застосування в чистому вигляді для проведення стратегічного аналізу фінансового потенціалу підприємства.

2. Удосконалено науково-методичний підхід до стратегічного аналізу ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств шляхом застосування методики детермінованого комплексного аналізу в частині, що базується на методі

евклідових відстаней, дозволяє врахувати найважливіші параметри та показники діяльності і визначити рейтинг підприємства у порівнянні з обраним еталонним об'єктом.

3. Сформовано алгоритм оцінювання ресурсної складової фінансового потенціалу туристичного підприємства, що містить перелік таких етапів: формування переліку локальних показників оцінки ресурсної складової фінансового потенціалу підприємства; вибір методу оцінки потенціалу; визначення нормативних значень та розрахунок фактичних значень сформованих локальних показників для туристичного підприємства; ідентифікацію рівня ресурсної складової фінансового потенціалу туристичного підприємства шляхом формування граничних (еталонних) діапазонів та визначення рейтингу підприємств, що аналізуються; розробку фінансової стратегії розвитку туристичних підприємств та підготовку пропозицій щодо покращання формування, розподілу та використання їх фінансових ресурсів. Використання інтегрального показника та рейтингової оцінки, визначеної на його підставі, сприятиме отриманню низки важливих переваг: інтегральний показник полегшує процес інтерпретації отриманих результатів; він є комплексною величиною, що дозволяє узагальнити вплив різноспрямованих показників на його результат.

4. Найвищий рейтинг за ресурсною складовою фінансового потенціалу має підприємство «Волиньтурист» (протягом 2008–2013 рр.). Інтегральний показник ресурсної складової фінансового потенціалу змінювався в діапазоні $[0,9709; 0,6004]$. У 2014 р. це туристичне підприємство посіло друге місце у рейтингу (інтегральний показник становив 0,9709), поступившись підприємству-лідеру «Рівнетурист» (значення інтегрального показника становить 0,9117). Це свідчить, що ПрАТ «Рівнетурист» значно покращило власні позиції протягом останніх років. Аналіз ресурсної складової фінансового потенціалу туристичних підприємств засвідчує, що коливання інтегрального показника протягом зазначених років були незначними. Це означає, що корпоративні підприємства мають більшу стійкість перед зовнішніми загрозами та можливість протистояти їм, на відміну від малих туристичних підприємств.

5. Основні переваги запропонованого методу відстаней для акціонерних туристичних підприємств: наочність методу Евклідової відстані дозволяє здійснити достатньо гнучкий підхід

до стратегічного аналізу діяльності підприємств; вихідні дані підприємств розглядаються як незалежні координати n -мірного простору, що підвищує об'єктивність аналізу. Водночас недоліками застосовуваного підходу є такі: досить складно застосовувати методи стратегічного багатокритеріального аналізу в практичній діяльності аналітиками туристичних підприємств через їхню трудомісткість та складність; використання методів багатокритеріального стратегічного аналізу вимагає високого рівня професійної майстерності аналітиків; витрати на проведення стратегічного багатокритеріального аналізу часто є вищими, ніж результативність аналізу.

Список використаної літератури:

1. *Глищенко А.Н.* Экономическая результативность деятельности предприятий / *А.Н. Глищенко, Н.А. Кизим, Я.В. Догадайло.* – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2005. – 144 с.
2. *Ковтуненко К.В.* Використання методів стратегічного аналізу для оцінки фінансового потенціалу підприємства / *К.В. Ковтуненко, Я.В. Шаповал* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.irbisnbnv.gov.ua/cgi-bin/irbis.nbv/cgiiris64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21SIN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&S21P03=FILA=&S21STR=cui_2012_2_20
3. Офіційний сайт Укрпрофтура [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrproftur.ua>.
4. *Цал-Цалко Ю.С.* Фінансовий аналіз : підручник / *Ю.С. Цал-Цалко.* – Вид. 2-ге, доп. – Житомир : ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2009. – 504 с.

САУХ Ірина Василівна – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри обліку і аудиту Житомирського державного технологічного університету.

Наукові інтереси:

– стратегічний менеджмент та стратегічний аналіз підприємств.

Стаття надійшла до редакції 22.07.2015.